

Descripció de la varietat

La varietat maçanet (o massanet) és una de les varietats antigues més conegudes de les illes Pitiüses, encara present a moltes finques arran Eivissa i Formentera. És característica de la varietat maçanet la formació atapeïda i allargada del seu raïm. De baies verdes groguenques, forma arrodonida i pell grossa, aquesta varietat és preuada per la seva dolçor. Sol desenvolupar una, a voltes dos, inflorescències per pàmpol, formant uns raïms molt compactes i consistents que maduren als finals d'agost. És considerada una varietat primerenca. Produeix entre dos i tres kilograms per cep. Amb aquesta varietat es fa un vi dolç, de grau elevat, i amb gust de moscatell.

Origen de la varietat

La varietat maçanet ha estat tradicionalment conreada per tot el territori pitiús, i encara es troba en algunes finques, plantat temps ençà per autoconsum. Era habitual emparar-la als garrovers o a un pal de savina.

Són nombroses les referències històriques que citen aquesta varietat de vinya i gairebé totes les persones entrevistades durant els darrers anys de prospeccions l'han reconeguda com a varietat antiga d'Eivissa. S'ha trobat de nord a sud de l'illa d'Eivissa, amb altres denominacions com «monestrell blanc» a Sant Josep de sa Talaia, o «blanqueta» a Sant Agustí des Vedrà, que semblen més aviat confusions que no sinònimes. Etimològicament, alguns autors accepten la hipòtesi de Coromines, que afirma que «maçanet» és un mot d'origen mossàrab provinent de la paraula «mansana» (poma en mossàrab). Cap a l'any 1100, un document mossàrab del sud de la península Ibèrica nomena un raïm «mansanel». Al Diccionari de la Llengua Catalana de Pere Labèrnia (1840), se cita com a sinònim de «mansanilla»; alguns autors han suggerit la possible relació amb la varietat «manzanilla» andalusa, tot i que els estudis genètics realitzats recentment no han corroborat aquest lligam. Segons Favà, es tracta d'una varietat que podem trobar a Menorca, a alguns indrets del País Valencià i a l'illa d'Eivissa, amb la peculiaritat que al municipi de Santa Agnès de Corona se la coneix amb el nom de «maçaneta». R. González cita un possible sinònim, «blanqueta», però remarca que s'ha de contrastar amb més entrevistes.

Usos i coneixements

Consum humà

Varietat tradicionalment destinada a consum en fresc i per a elaboració de vi blanc dolç de llarga conservació. També se assecaven per guardar com a panses.

Caràcters morfològics de la varietat

Sumitat/Pàmpol Jove

Obertura de la punta	Semioberta
Distribució de la pigmentació antociànica dels pèls tombats a la punta	Absent
Presència de pèls tombats a la punta	Densos
Pigmentació antociànica dels pèls tombats a la punta	Absent o molt dèbil
Presència de pèls erectes a la punta	Absents o molt escassos

Fulla jove

Color de l'anvers del limbe (4a fulla)	Verd grogós
Densitat pèls tombats entre les nervadures principals del revers	Molt densos
Densitat pèls erectes entre les nervadures principals del revers	Absent o molt dèbil
Intensitat de la pigmentació antociànica	Absent o molt dèbil

Pàmpol

Port	Erecte
Color de la cara dorsal de l'entrenús	Verd i vermell
Color de la cara ventral de l'entrenús	Verd
Color de la cara dorsal del nus	Verd i vermell
Color de la cara ventral del nus	Verd
Pèls erectes sobre l'entrenús	Absents o molt escassos

Circells

Longitud dels circells (cm)	Mitjans (16,01)
-----------------------------	-----------------

Flor

Òrgans sexuals	Estams completament desenvolupats i gineceu completament desenvolupat
Insecció de la primera inflorescència	Tercer o quart nus

Nombre d'inflorescències per pàmpol	1,1 a 2 inflorescències
-------------------------------------	-------------------------

Fulla adulta

Longitud del limbe (cm)	Mitjana (19,00 ± 1,83)
Amplada del limbe (cm)	Mitjana (19,60 ± 1,78)
Forma del limbe	Orbicular
Nombre de lòbuls	Cinc
Posició dels lòbuls del sinus peciolar	Fortament superposada
Disposició dels lòbuls dels sinus laterals superiors	Fortament superposada
Relació L/A de les dents	Mitjana
Longitud de les dents (cm)	Curta (0,3 ? 1)
Forma de les dents	Barreja de rectilínies i convexes
Proporció de nervadures principals del feix amb pigmentació antocianica	Absent o molt baixa
Densitat de pèls tombats entre les nervadures principals del revers	Mitjans
Densitat de pèls drets sobre les nervadures principals del revers	Densos
Llargària del peciòl en relació amb la nervadura central	Moderadament més curta

Raïm

Longitud del raïm sense peduncle (cm)	Mitjana (28,00 ± 1,41)
Densitat/Compacitat	Compacta
Longitud del peduncle del raïm principal (cm)	Mitjana (5,50 ± 2,12)

Baia

Longitud de la baia (cm)	Mitjana (1,81 ± 0,12)
Forma de la baia	Globosa
Color de l'epidermis	Verd grogós
Pigmentació antocianica de la polpa	Absent o molt dèbil
Fermesa de la polpa	Moderadament ferma
Formació de llavors	Ben formades

Fenologia

Època del desbarrament	Mitjana (Desbarrament darrera setmana de març)
Època de l'inici del verolat	Mitjana (Verolat mitjans juliol)

Acreditació bibliogràfica

Objecte	Autors	Títol	Editorial
Informe	PASQUAL, Rosa & PUIG, Antoni.	Els noms de les varietats de raïm a les illes balears. Recull de mencions publicades entre el 1787 i 2017.	IRFAP. Conselleria de Agricultura, Pesa i Medi Natural
Informe	BOTA, J.	Justificació Tècnica Ajuda BIA05/17. Recuperació Sanitària i Valoració Enològica de Varietats Minoritàries de Vinya de Balears	Universitat de les Illes Balears: Palma de Mallorca
Diccionari	Corominas, J.; Pasqual, J.A.	Diccionario crítico etimológico castellano e hispánico	Editorial Gredos, Madrid
Diccionari	Favà, X.	Diccionari dels noms de ceps i raïms. L'ampelonímia catalana	Institut d'Estudis Catalans, Barcelona
Publicacions electròniques	González, R.; Vargas, A.M.; Garnatje, T.; Vallès, J.; de Andrés, M.T.	Exploring Diversity among Grapevine Varieties in Ibiza and Formentera Using Microsatellite Markers, Ampelographic Methods	Horticulturae - doi.org/10.3390/horticulturae9121307
Diccionari	Labèrnia, P.	Diccionari de la llengua catalana	Estampa dels hereus de la V
Llibres i altres monografies	MANONELLES, Toni	El vi. A: VI Quadern del Taller d'Estudis de l'Hàbitat Pitiús	Eivissa
Llibres i altres monografies	Pérez-Cabrero, A.	Ibiza: arte, arqueología, agricultura, comercio, costumbres, historia, industria, topografía: guía del turista	Joaquín Horta